

RÀDIO
ASSOCIACIÓ
DE CATALUNYA
REFERÈNCIA I COMPROMÍS
||||

EL PODCAST “TU, CALLA” DISPONIBLE A LES PLATAFORMES DE RAC+1, 3CAT, I A DISPOSICIÓ DE LES EMISSORES LOCALS A TRAVÉS DE LA FEDERACIÓ DE MITJANS DE COMUNICACIÓ LOCAL I PROGRESSIVAMENT DE LA PLATAFORMA LA XARXA+

Coincidint amb la celebració del Dia de la Ràdio, avui 13 de febrer ja podem trobar a les plataformes de RAC+1 i del 3Cat el podcats “*TU, CALLA. Silencis i oblits en les memòries de Josefina Rifà i la radiodifusió a Catalunya*”, produït i dirigit per Dolors Martínez, actriu i radiofonista. El podcast també està a disposició de les emissores locals que desitgin incloure’l en la seva programació a través de la Federació de Mitjans de Comunicació Local i, progressivament, de la plataforma La Xarxa+. El podcast i el llibre del mateix títol es presenten avui conjuntament a les 18.00 h, a la llibreria Ona Llibres.

TU, CALLA

Silencis i oblits en
les memòries de Josefina Rifà
i la radiodifusió a Catalunya

La sèrie de 33 capítols es basa en les memòries de Josefina Rifà i Rierola, filla d’Eduard Rifà i Anglada, l’empresari que més va contribuir i va patir per fundar i fer viure l’Associació Nacional de Radiodifusió. És un fantàstic relat personal que explica les seves vivències en un entorn social convuls que porta la família a situacions molt crítiques i en paral·lel a les activitats del seu pare per muntar primer EAJ1 i després EAJ15, Ràdio Girona i Ràdio Lleida.

En l'any en què es commemora el centenari de la ràdio, aquesta és una proposta d'alta qualitat dramàtica que selecciona una part de les cartes que Josefina Rifà dirigeix al seu fill, Jordi Molas, per explicar qui era Eduard Rifà i els successos que va viure la radiodifusió catalana des del punt de vista d'una de les famílies que més ho van protagonitzar.

Presentació

“TU, CALLA”

Margarida Moles
Periodista i coordinadora del centenari de la ràdio

Blanca Deu
Neta de Josefina Rifà

Dolors Martínez
Actriu i radiofonista

Dimarts 13 de febrer a les 18 h
On: Llibreria Ona (C/ Pau Claris, 94, Barcelona)

RÀDIO ASSOCIACIÓ DE CATALUNYA
REFERÈNCIES I COORDINACIÓ

comanegra ona 100 ANYS DE RÀDIO

Els capítols combinen la narració d'aspectes familiars i costumistes d'una família i d'una època amb elements de context i d'actualitat que ajuden a situar l'oient en una etapa apassionant i convulsa de la història del país, amb anuncis, àudios de personatges històrics, música popular...

Per a la Dolors Martínez *“ha suposat una aventura apassionant. Tot i estar acostumada a adaptar i realitzar dramàtics per la ràdio, amb aquesta història familiar i radiofònica, m'he arribat a sentir més involucrada que mai amb els personatges que la protagonitzen. Això ha fet que aquest “TU CALLA” me l'hagi pres com un silenci imposat que calia trencar.”*

Fitxa tècnica:

DIRECCIÓ, ADAPTACIÓ GUIÓ I VEU DE JOSEFINA RIFÀ: Dolors Martínez
MUNTATGE I VEU D'EDUARD RIFÀ: Xavi Berraondo
MÚSICA ORIGINAL: Pantxulo Jornet
ALTRES VEUS: Ferran Audí, Ignasi Guasch
PRODUCCIÓ: “Ens Veiem Demà” per a Ràdio Associació de Catalunya
DURADA: 33 capítols, de 10 a 12 minuts

NÚM. CAPÍTOL	TÍTOL	DURADA
1	<p>TRENCAR EL SILENCI. És a través dels anys que la figura de l'avi Eduard, el meu pare, se m'ha anat agegantant, i l'he comprès i estimat més que quan vivia. Ara que ja sóc gran i amb un munt d'experiència, quan penso en la vida que li va tocar de viure i en la solitud en què va haver de lluitar, l'admiro i l'estimo més i més.</p>	11'

2	<p>LA FAMÍLIA.</p> <p>Feia dies que no t'escrivia, Jordi. Més d'un cop m'ha agafat com una mena de pànic d'escriure aquestes cartes, però em considero amb el de ure de fer-les, i això m'empeny a continuar. I és que, per a mi, la necessitat fonamental és trencar el silenci, trencar el silenci i dir la veritat de tantes i tantes coses.</p>	10'14"
3	<p>PIONERS I PARES</p> <p>El festeig dels pares va tenir la seva anècdota. Quan els Rifà eren al Serrat, l'avi Jacint no volia que ningú es mogués de la finca.</p> <p>Aleshores el pare es llevava a les cinc del matí, i amb el cavall al trot feia camí cap a Manlleu, per a veure la seva promesa. He calculat que hi devia estar cosa d'una hora i quart d'anada i hora i quart de tornada; poca estona els devia quedar, doncs, als dos enamorats, ja que a les vuit del matí ell havia d'estar de tornada a casa.</p>	11'25"
4	<p>MORT DE LA MARE</p> <p>La mare, ja ho saps, la vam perdre de molt petits. Tot i això, en conservo dos o tres records molt precisos. Quan, ja malalta, era a l'Hotel Ideal Pavellón, de Vallvidrera, cada setmana hi pujàvem amb el funicular per veure-la, encara que no ens hi podíem acostar gaire. Són tristos, molt tristos, els primers records de la mare.</p>	10'25"
5	<p>INICIS RADIODIFUSIÓ</p> <p>Va ser l'any 1923 quan el pare va començar a iniciar-se en la radiodifusió, o radiofonia, com llavors es deia.</p> <p>Josep Maria Guillén-Garcia el va anar a trobar perquè l'ajudés. Ell, llicenciat en Ciències per la Universitat de la Sorbona de París, i Eduard Solà, impressor i afeccionat a la ràdio van crear la revista "Radiosola", especialitzada en ràdio.</p>	10'45"
6	<p>EAJ1 RÀDIO BARCELONA</p> <p>Com ja t'he dit fill, fou en la recerca que Guillén Garcia feia de gent d'empenta, d'influència i de posició econòmica, que anà a trobar al pare, Eduard Rifà. Roy St. Noble, fill de George i cosí de la muller de Joan Maragall, completà el trio de pioners.</p> <p>Tots tres, Noble, Guillén Garcia i el teu avi, juntament amb uns quants comerciants d'objectes elèctrics, van fundar l'Associació Nacional de Radiodifusió. N'assumí la presidència Guillén Garcia, al qual tant Noble com el teu avi deixaven fer; ells, per altres bandes, tenien destacades activitats en les quals podien realitzar plenament les seves grans i profundes personalitats d'homes emprenedors.</p>	10'40"
7	<p>PRIMERS APARELLS i PROGRAMES</p> <p>La segona veu que es va escoltar pels micròfons de Ràdio Barcelona EAJ 1 va ser la de l'Alcalde de Barcelona, el baró de Viver, que aquells dies estava delicat de salut.</p>	12'03"

	En aquella època les ràdios eren de galena i de vàlvules. Una ràdio de Galena costava 60 pts i una de Vàlvules valia 100 duros.	
8	<p>ACTIVITATS DE L'ANR</p> <p>Estimat Jordi, avui et seguiré explicant algunes coses més sobre els inicis de la ràdio. Ben aviat es va tenir consciència que Ràdio Barcelona EAJ1, les antenes de la qual eren muntades dalt de l'Hotel Colón, tenia poca potència. Aleshores, i més davant la perspectiva de l'Exposició Internacional de Barcelona que havia de tenir lloc l'any 29, es van fer tots els tràmits per a l'ampliació, i unes noves antenes van ser muntades dalt de l'Hotel Florida, al capdamunt del Tibidabo l'any 1926.</p>	11'14"
9	<p>"RÀDIO-LOT"</p> <p>La carrera comercial i publicitària que el pare va fer durant aquells anys, fou vertiginosa. El Lot, que després, ja instal·lat al número 17 del Passeig de Sant Joan, esdevingué Ràdio Lot; la Frigidaire, un negoci muntat a l'estil nord-americà, amb representació per a tota Espanya. I, sobretot, la fàbrica, que era el que ell més estimava. El pare, per damunt de tot, sempre fou un fabricant de filats: tota la resta era complementari, encara que hi posava el coll i hi dedicava tants esforços com calia.</p>	11'15"
10	<p>LA INCAUTACIÓ</p> <p>La lluita per tirar endavant l'emissora és constant, i el 1926 comencen converses amb Unión Radio Madrid, sota l'amenaça per part de la dictadura de Primo de Rivera, que o es posen d'acord o es crea a Barcelona una emissora nova que farà la competència a Ràdio Barcelona. Llorens, Rifà i Saint Noble són convocats a Madrid. Els rep el Ministre de Governació, Severiano Martínez Anido, vestit de general i, amb la pistola al cinto, els obliga als tres a signar un acord amb Unión Ràdio Madrid.</p>	10'37"
11	<p>EXPO DEL 1929. TANCAMENT "RÀDIOLOT"</p> <p>L'any 1929 va ser un any tan ple d'esdeveniments, que no sé per on començar a parlar-te'n. L'Exposició? La Frigidaire? Els problemes amb Unión Radio Madrid? El magnífic Nadal a Cantoni...?</p> <p>Per a que et situïs una mica, fill, en aquell temps, Stalin instaura una dictadura totalitària a la Unió Soviètica; es crea l'Estat del Vaticà; i Fleming descobreix la penicil·lina.</p>	11'34"
12	<p>PERSECUCIÓ I DENÚNCIES</p> <p>Amb l'apropiació de Ràdio Barcelona per Unión Radio el que va quedar en suspens van ser les finances de l'Associació Nacional de Radiodifusió. Tenia en aquells temps 11.000 socis i no cal dir que els diners eren dels radiooients catalans, i és per això que Llorens, Noble i Rifà havien de defensar aquells diners que els hi havien confiat. Ells, i tant sols ells, n'eren els responsables.</p>	10'55"

13	<p>COSTUMISMES</p> <p>Les vingudes a Barcelona dels representants de la General Motors eren èpiques. Cada vegada que venien ens passàvem dos dies sense veure ni el pare ni en Lluís Maria, ja que en Lluís Maria feia d'intèrpret al pare, que no sabia l'anglès. Els americans, com a comerciants, són duríssims, exigents en extrem. Ja en aquella època dèiem que eren uns homes dominadors i que només tenien en compte els seus fins comercials, menystenint qualsevol altra cosa que no fos negoci.</p>	10'39"
14	<p>HOMENATGE I LICEU</p> <p>Jordi, em fa gràcia d'explicar-te les nostres anades al Liceu. Saps? Jo m'hi avorria solemnement. D'esmòquing, el pare se'n va fer un dos anys abans de la guerra, en ocasió de l'homenatge que li van retre la junta i el personal de Ràdio Associació de Catalunya, acte al qual finalment no va assistir: simplement per que no li agradaven els afalacs. Al pare li agradava manar, disposar, organitzar, però els homenatges l'incomodaven.</p>	10'30"
15	<p>NOVA EMISSORA EAJ15</p> <p>Avui, Jordi, et tornaré a parlar de la ràdio. Després de la incautació de la primera emissora d'Espanya, Ràdio Barcelona E.A.J. 1, per Unión Radio Madrid, van seguir uns dies agitats en què la lluita va ser molt dura. Després d'uns primers dies plens d'angoixa, les aigües, com sempre un cop passat el moment culminant, van tornar a mar; però, com sempre també, van deixar un rastre, i aquest rastre era el plet amb Unión Radio Madrid, que va durar dos llargs anys.</p>	11'13"
16	<p>REPÚBLICA I RAC</p> <p>El 12 d'abril del 31 es celebren eleccions municipals en mig d'una gran crisi política. Les candidatures republicanes guanyen en 41 capitals de província.</p> <p>Al país, Alfons XIII només tenia el suport de la Lliga Regionalista, molt debilitada pels resultats electorals. La monarquia s'ensorra del tot.</p>	11'26"
17	<p>RAC I TELEVISIÓ</p> <p>Amb l'aixopluc de Ràdio Associació, l'any 32, Pau Abad construeix un aparell que emetrà setmanalment fotografies per ràdio; una mena de fax d'imatges. Serà exhibit a l'estand d'EAJ-15 a l'Exposició Nacional de Ràdio de la tardor del mateix any. El President Macià, aficionat al cinema, tenia clar el poder de la imatge. No en va s'havia convertit en la primera estrella mediàtica de la política catalana. Per això no resulta estrany trobar-lo a la Fira de Montjuïc a l'estand. S'enlluernà per l'invent. Un aparell que serà precursor dels experiments de televisió al laboratori de l'emissora.</p>	12'03"
18	<p>BENEFICÈNCIA. XARXA RÀDIOS</p> <p>Hola Jordi. A l'última carta et vaig parlar de com es</p>	10'41"

	<p>preocupava el teu avi pels més desvalguts. Des de Ràdio Barcelona, ja havien fet molta tasca, però el veritable esclat de la beneficència per mitjà de la radiodifusió fou dels micròfons de Ràdio Associació de Catalunya.</p>	
19	<p>JOGUINES En la seva preocupació per nosaltres el pare arribà a extrems com el d'anar a veure les pel·lícules abans d'anar-hi amb nosaltres, per a saber si les podíem veure o no. Aleshores no hi havia les classificacions d' "apta" o "no apta". Ell es creia obligat a "supervisar" les pel·lícules que nosaltres volíem veure.</p>	10'10"
20	<p>CAMPANYES RAC Ràdio Associació de Catalunya va organitzar una anada a Empúries, el 1934. Va ser la meua primera topada seriosa amb l'art. Jo ja estava molt molt enamorada de la història. Llegia sempre llibres d'història. Coses com aquest viatge a Empúries eren la mena d'evasions inhabituals que el pare ens permetia.</p>	11'45"
21	<p>CANTONIGRÒS. FETS D'OCTUBRE L'any 1934 feia els deu anys de la Inauguració de la casa de Cantonigròs, més ben dit, del moment que vam començar a habitar-la. El pare va voler celebrar-ho, i oi tant que ho vam celebrar. Vam improvisar un espectacle al bosc del pont de l'Ase, tocant al Camí ral. La Montserrat n'era l'organitzadora i l'Enric també hi manegava; jo, com sempre amb els meus germans, feia de comparsa.</p>	11'46"
22	<p>POLÍTICA. PROGRAMACIÓ MUSICAL. Ràdio Associació de Catalunya no es limitava a donar als radiooients, d'una manera continuada, uns programes normals, sinó que va aspirar sempre a poder marcar amb grans fites tota la seva actuació. Convençuda del sentit totalitari que ha de tenir un micròfon, sobretot quan aquest, d'una manera espontània, és considerat com la veu autèntica del país, Ràdio Associació de Catalunya va anar confeccionant uns programes extraordinaris, la majoria en exclusiva, d'una actualitat innegable.</p>	12'08"
23	<p>LOCUTORES. DIARI "L'INSTANT" La veu femenina ha estat protagonista en la història d'EAJ-15. És la primera emissora en presentar un programa diari dedicat a la dona. També van ser dones les protagonistes de les dues emissores en xarxa de Ràdio Associació: Maria Tresa la primera veu de Ràdio Lleida.</p>	10'55"
24	<p>LA FÀBRICA Les dues emissores Ràdio Barcelona i Ràdio Associació, estaven en una competència contínua. Dia rere dia, a casa vivíem les peripècies de Ràdio Associació de Catalunya, l'emissora que seguia dins la Unió Nacional</p>	11'15"

	de Radiodifusió i de la qual els veritables propietaris eren els milers de subscriptors, és a dir, quasi tots els catalans.	
25	<p>VICTÒRIA FRONT POPULAR. GUERRA CIVIL</p> <p>La victòria electoral del Front Popular a les eleccions del febrer del 36 va suposar l'alliberament del President Companys. Però l'eufòria pel seu retorn a Catalunya després de l'any i mig de captiveri a Madrid va durar poc. La guerra! No hi ha res més trist, més nefast i més indesitjable que la guerra, Jordi. Sobretot si és una guerra entre germans, com fou la que, durant tres anys llarguíssims, ens va tocar de viure i suportar.</p>	12'17"
26	<p>REVOLUCIÓ I PERSECUCIÓ</p> <p>Tornem als dies de penúria, Jordi. No hi ha res més horrible, trist, nefast i indesitjable que la guerra. Tres anys llarguíssims de fugides, dolor, misèria, por...Des de l'Avenc, i amb una autorització falsa, el pare va poder arribar a Olot amb el cotxe d'en Jaume Canal, l'hostaler de Cantonigròs. Fou des d'Olot que es traslladà a Barcelona sense gaires complicacions.</p>	10'54"
27	<p>LA TXECA</p> <p>La nostra angoixa per la sort del pare continuava. Mentre es feien gestions per ajudar-lo , la incertesa sobre la seva sort creixia i creixia. Se sabia que sovint hi afusellaven gent sense donar-ne cap explicació. La guerra és així, sempre cruel per tots cantons.</p> <p>Les gestions continuaven. La gent de la Ràdio va córrer molt. Aleshores n'era president el conegut locutor, del que ja te n'he parlat, Teodor Garriga. Garriga no va parar, remogué tot Barcelona per ajudar el pare.</p>	11'33"
28	<p>VIURE EN GUERRA</p> <p>Et parlava fill, en l'anterior carta, de la normalitat dins la anormalitat de viure en plena guerra, l'any 37. El pare va poder transitar per Barcelona com un ciutadà més. Vam anar vivint de "Ràdio Lot", on la teva tieta, la Montserrat, treballava sota l'orientació i la direcció del pare. En aquell temps tothom caminava molt, ja que els transports, tant els públics com els privats, eren escassíssims a causa de la manca o les restriccions de combustible i de corrent.</p>	11'04"
29	<p>DETENCIONS I MALENTÈS</p> <p>Com et vaig dir ahir a l'última carta, ens van fer pujar a tots dalt d'una furgoneta. No sabíem on ens portaven, perquè no es veia ni claror ni carretera, i a més no podíem dir ni paraula perquè teníem els guàrdies al davant.</p> <p>El camí es va fer molt llarg, llarguíssim, per les hores que va durar i per la incomoditat de l'amuntegament. La Montserrat, que era molt propensa al mareig, va començar a vomitar... o a intentar vomitar, perquè, la pobra, no sé pas què hauria pogut treure si feia tres dies que no menjàvem gairebé res.</p>	11'49"

30	<p>LA PRESÓ DE FIGUERES</p> <p>La policia es va dedicar a remenar tota la casa, fins i tot es van ficar dins del pis de l'oncle Cintet, el germà de l'avi. Ell, que sempre havia viscut entaforat dintre la closca de la seva timidesa, no havia de témer res de cap partit ni de ningú.</p> <p>Els últims anys l'oncle Cintet va fer vida a casa, entrava i sortia quan volia i es desplegava del seu pis, que era al costat, al nostre pis per la porta de pas. La seva vida, que ara no et sabia dir si havia estat trista o alegre, ben aprofitada o mal aprofitada, útil o inútil, la seva vida l'havia viscuda, això sí, com ell havia volgut, ben bé a la seva manera, sense lligar-se mai a res ni a ningú.</p>	10'21"
31	<p>TORTURES I SORTIDA DE LA PRESÓ</p> <p>De bon matí la claror i el sol ens van despertar. Vam tornar a mirar la Rambla, assolellada, amb el tràfec característic d'una capital de comarca a primera hora. Pensàvem que aviat ens vindrien a buscar, però no va ser així. Cap a les dotze, vam veure sortir una colla de policies; anaven a Roses, a banyar-se: ells eren lliures. Com ens hauria agradat, i com ens hauria convingut, a nosaltres, un bon bany!</p> <p>A primera hora de la tarda, quan els policies, ben fresquets i ben dinats, van tornar a la caserna, començà l'interrogatori.</p>	11'00"
32	<p>LLIBERTAT JOSEFINA. JUDICI</p> <p>El mes i mig que vam ser a la presó Model de Figueres, des de Cantonigròs, mig a peu mig caminant, va venir la Maria, la masovera, i ens portà coses que ens podien fer servei. Ells continuaven guardant la casa de Cantoni, per bé que ara s'havia convertit en una escola per a refugiats de Madrid. Fins i tot la casa va sortir retratada en una revista de propaganda comunista.</p>	13'14"
33	<p>MORT, CONFISCACIÓ I FRANQUISME. EL SILENCI.</p> <p>Ràdio Associació de Catalunya és ocupada per les forces franquistes el 26 de gener del 39 i es converteix en Cooperativa Radio España.</p> <p>Rosalía Rovira, la gran locutora de la República, està en directe posant sardanes. Li ordenen canviar-les per marxes militars. Evidentment no hi ha cap enregistrament de marxes militars als arxius. La treuen d'antena i la fan anar a fregar terres; tot, pel simple fet d'haver treballat com a locutora estrella de Ràdio Associació... I en català, catalanitzant.</p>	16'30"

Per què Ràdio Associació celebra el centenari de la ràdio i dels seus pioners? Perquè el 19 de febrer de 1924 un grup d'enginyers i empresaris van fundar l'Associació Nacional de Radiodifusió (ANR) i van posar en marxa EAJ1-Ràdio Barcelona. El gener de 1933 aquesta associació canvia el nom pel de Ràdio Associació de Catalunya. Una bona part d'aquells fundadors -quan es veuen obligats a deslligar-se de Ràdio Barcelona- posen en marxa el 1930 EAJ15-Ràdio Associació, el 1933 EAJ18-Ràdio Girona, i el 1934 EAJ42-Ràdio Lleida, més un acord de col·laboració amb EAJ33-Ràdio Tarragona el 1934. Són el motor de la radiodifusió a Catalunya i a l'Estat.

Barcelona, 13 de febrer de 2024